

ЗАКОНОДАВЧИЙ АСПЕКТ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ВІДБУДОВИ РУЙНУВАНЬ В УКРАЇНІ

Мамонтов Ігор Олександрович

заслужений юрист України, професор

*Київського національного університету будівництва і архітектури
м. Київ, Україна*

Російське воєнне вторгнення, що триває з 20 лютого 2014 року і перейшло у повномасштабний напад 24 лютого 2022 року призвело до загибелі десятків тисяч українців, серед яких як захисники – воєнні та правоохоронці, добровольці та учасники руху територіальної оборони. Проте найбільших втрат зазнало місцеве населення у наслідок терористичних ударів російських регулярних військ по житловим об'єктам та цивільній інфраструктурі, що призвело до масової загибелі місцевого населення та руйнування житла. У процесі звільнення території України від російських загарбників постає проблема відбудови руйнувань, завданих обстрілами. З урахуванням невідкладності даної задачі, окрім залучення зарубіжної допомоги, необхідно мобілізувати внутрішні фінансові та організаційні ресурси. Відбудова руйнувань потребує плановості та системного підходу, у чому головне місце відводиться фінансуванню.

На наше переконання, зазначена плановість може бути забезпечена за рахунок впровадження внутрішньоподаткового зобов'язання за приміром впровадження податку, широко відомого під терміном «військовий збір». Оподаткування з метою відбудови руйнувань зможе стати реальним ресурсом проведення первинних відновлювано-ремонтних робіт, видатки на які потім складуть основу російських репарацій, що, поряд з іншими складовими дозволить чітко обрахувати заподіяні збитки.

Аналогія з «військовим збором» аргументується доволі нескладним і вже існуючим механізмом адміністрування даного податку і його відносно невелика ставка дозволяє забезпечити масовість надходжень. Приміром, за даними Міністерства фінансів України при податковій ставці 1,5 відсотка за 2021 рік станом на 01.01.2022 р. надходження від «військового збору» становили 28 608,8 млрд. грн.¹,

---

¹ Надходження військового збору в 2022 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/treasury/military/>

що на поточний момент становило понад 1 млрд. долл. США. Наразі податкову ставку збільшено на період воєнного стану, тому і розмір податкової ставки збору на відбудову руйнувань, завданих російським воєнним вторгненням є дискусійним. На наше переконання, розмір податкової ставки має бути еквівалентним розміру на військовий збір.

Реалізація даного організаційного механізму потребує ухвалення відповідного законодавчого акта, зокрема пропонується проект закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо збору на відбудову руйнувань, завданих російським воєнним вторгненням», згідно з яким Верховна Рада України може внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Податковому кодексі України² (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., NN 13–17, ст. 112):

підрозділ 10 доповнити пунктом 16² такого змісту:

«16². Тимчасово, до 1 січня 2024 року, встановлюється збір на відбудову руйнувань, завданих російським воєнним вторгненням.

1.1. Платниками збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 цього Кодексу.

1.2. Об'єктом оподаткування збором є доходи у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику в зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

1.3. Ставка збору становить 1,5 відсотка від об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1.2 цього пункту.

1.4. Нарахування, утримання та сплата (перерахування) збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому статтею 168 цього Кодексу, за ставкою, визначеною підпунктом 1.3 цього пункту.

1.5. Відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) збору до бюджету є особи, визначені у статті 171 цього Кодексу.

1.6. Платники збору зобов'язані забезпечувати виконання податкових зобов'язань у формі та спосіб, визначені статтею 176 цього Кодексу».

2. Частина другу статті 29 Бюджетного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., N 50 – 51, ст. 572) доповнити пунктом 1² такого змісту:

---

² Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text2>

«1³) збір на відбудову руйнувань, завданих російським воєнним вторгненням, що сплачується (перераховується) згідно з пунктом 16² підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України».

Норми проекту цього Закону у разі його ухвалення та інші норми законодавства, що впливають із цього Закону, не застосовуються до осіб, об'єкти нерухомого майна яких було пошкоджено та/або знищено внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації.

Водночас слід зазначити, що відшкодування коштів, сплачених платниками збору на відбудову руйнувань, завданих російським воєнним вторгненням, може бути здійснене у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України за правовими наслідками міжнародних актів щодо відшкодування збитків, заподіяних Україні внаслідок російського воєнного вторгнення у період з 20 лютого 2014 р.

Таким чином, зазначений механізм дозволить здійснювати фінансування відбудови руйнувань, завданих російським воєнним вторгненням вже зараз, не чекаючи надходжень від міжнародної фінансової допомоги і стане позитивним аргументом у міжнародній переговорній позиції України щодо залучення такої допомоги з урахуванням того, що українські платники податків вже долучилися до її фінансування.